

EESTI VABARIIGI TARTU ÜLIKOOLI PÕLLUMAJANDUSE TEADUSKOND¹

Jaan Mägi

1. detsembril 1920. a pühitses Eesti Ülikool Tartus oma esimest aastapäeva. Sellega oli meie kõrgem õppeasutus üks aasta vanaks saanud. Niisama vanaks sai sel päeval ka tema põllumajanduse teaduskond.

Heidame sel puhul lühikese pilgu tagasi selle teaduskonna tegevuse pääle. Põllumajanduse teaduskonna ülesandeks on kõrgema põllu- ja metsateaduslise hariduse laialilaotamine ja nende aladega seotud küsimuste teaduslik uurimine.

Teaduskonna korraldus. Teaduskonnal on põlluteaduse ja metsateaduse osakonnad. Viimane avati 1920. aasta sügisel.

Teaduskond jaguneb õppetoolideks; suuremate ainete õppetoolid ühes nende laboratooriumidega ja teiste abiõpeasutustega sünnitavad instituudid. Praegu on väljarenemisel, näiteks taimekasvatuse ja sordiparanduse instituut, zootehnika instituut jt.

Oma õppetöö korraldusega on põllumajanduse teaduskond seotud Ülikooli matemaatika-, loodus-, loomaarsti- ja õigusteaduskondadega selles suhtes, et põllumajanduse teaduskonna üliõpilastele keemiat, üldist botaanikat, zooloogiat, füüsikat, taimede füsioloogiat, fütopatoloogiat matemaatika-loodusteaduskonna poolt, koduloomade anatoomiat ja füsioloogiat, bakterioloogiat, loomade tervishoidu ja veterinaariat loomaarstiteaduskonna poolt ja rahvamajandusteadust, seadusetundmist ja statistikat õigusteaduskonna poolt loetakse; teisest küljest, olgu tähendatud, kuulavad loomaarstiteaduskonna üliõpilased põllumajanduse teaduskonna poolt loetavat zootehnikat.

Teised põllumajanduse teaduskonna üliõpilastele tarvilised õppeained loetakse selle teaduskonna oma õppejõudude poolt.

Õppeajakestvus. Õppeainete ettekandmise on teaduskond kavatsenud nõnda korraldada, et kõik tarvilised õppeained 7 semestri jooksul ette kantud oleksid. Sellesama aja jooksul võimaldatakse põlluteaduse üliõpilastele ka kõigi praktiliste harjutuste ära tegemine. Kaheksas semester on määratud põlluteadlastele diplomitöö valmistamiseks, metsateadlastele aga praktikaajaks metskonnas ja diplomitöö valmistamiseks.

Mis suvistesse praktilistesse töödessa puutub, siis olgu selle jaotamise kohta siin iseäranis veel järgmist öeldud:

Esimesel suvel (s.o. 2. ja 3. semestri vahel) korraldatakse praktilised tööd üldistest ainetest, nagu botaanika, zooloogia ja geodeesia; teisel suvel (4. ja 5. semestri vahel) on põlluteaduse üliõpilastele põllutöö-praktika majapidamises (valitud talus või mõisas), see kestab

aprilli kuu lõpust kuni 1. oktoobrini; metsateadlased jätkavad sel suvel veel geodeesia praktilisi töid; pääle selle on neil veel metsapraktika (dendroloogias ja metsakasvatuses). Kolmandal suvel (6. ja 7. semestri vahel) põlluteadlastele – praktilised harjutused katsejaamades ja pikem õppereis; metsateadlastele – ka õppereisid ja metsatähelepanu praktika. Neljandal suvel praktiseerivad metsateadlased metskonnas.

Olgu tähendatud, et eelseisvaks suveks teaduskonnas juba umbes 30–40 üliõpilast ja kuulajat nõnda kaugele on jõudnud, et nad majapidamistesse põllutöö-praktika pääle võivad minna.

Õppejõud. Esimesel tegevusaastal olid teaduskonnas järgmised omad õppejõud:

- 1) prof K. Teräsvuori – taimekasvatuse ja sordiparanduse alal;
- 2) prof kt J. Mägi – zootehnika alal;
- 3) dots P. Köpp – põllumajanduse alal;
- 4) dots A. Nõmmik – mullatundmise alal;
- 5) õp A. Luksep – põllutööriistade ja masinate tundmise alal;
- 6) õp A. Mathiesen – geodeesia ja metsateaduse alal;
- 7) õp K. Regel – botaanika ja heinakasvatuse alal;
- 8) õp J. Rüütel – aiatöö alal.

Siinsamas tähendame ka seda, et entomoloogia ja kalakasvatuse professoriks kinnitatud Dr. G. Schneider oma õppetööd, lootuse järele, eelseisval semestril algab. Pääle selle jäävad teaduskonnas vabaks veel järgmised õpekohad, mille jaoks vastavaid jõude veel ei ole leitud: kultuurtehnika alal 1, piimatalituse alal 1, põllumajandusliste ehituste alal 1, metsateaduse alal 2.

Teaduskonna õppejõud sünnitavad teaduskonna nõukogu, kelle esindajaks on dekaan. Dekaan on ka ülikooli nõukogu liige. Aruandeaasta jooksul oli teaduskonna ajutiseks dekaaniks alguses dots P. Köpp, hiljem prof kt J. Mägi.

Üliõpilaste ja (vaba)kuulajate arv ja koosseis oli aruandeaastal järgmine:

	Üliõpilasi Kuulajaid Kokku		
1920 I sem	76	17	93
1920 II sem (I. XII 20)	157	29	186

Sellest näeme, et aasta jooksul on üliõpilaste ja kuulajate arv 93 isiku võrra kasvanud.

Aasta lõpuks oli 186 üliõpilase ja kuulaja hulgest umbes 30 isikut, kes oma erialaks metsateaduse on valinud. Kõigist üliõpilastest oli aasta lõpuks 35 naisterahvast.

¹ Teksti on osaliselt keeleliselt kaasajastatud (Toim). Esmakordselt ilmunud *Agronomias*; 1921, 1(2):29–32.

Ruumide korraldus. Aruandeaasta algul asusid pea kõik teaduskonna õppetoolid ühistes ruumides – Ülikooli peahoone kolmandal korral (endises ökonoomiakabineti ruumides). Õppetoolide arenemisel jäid need ruumid kitsaks, mille pärast mitmed õppetoolid omale uued ruumid said, kuhu mõned neist ka juba sisse on asunud. Nõnda asuvad taimekasvatuse ja sordiparanduse instituut niisama ka zootehnika instituut nüüd endises veterinaarinstituudi ruumides. Metsaasjanduse ja geodeesia, põllutööriistade ja -masinate tundmise, praktilise zooloogia (kalakasvatuse ja entomoloogia), kultuurtehnika ja ehitusõpetuse õppetoolide jaoks on ruumid määratud Aia tänav nr. 38-A. Teised õppetoolid jäävad esialgu endistesse ruumidesse.

Õppeabinõud. Endiselt Tartu Vene Ülikooli põllumajanduse osakonnalt päris põllumajanduse teaduskond ainult vähe õppeabinõusid, sest et neid ennemalgi palju ei olnud ja osa nendestki veel (muuseas parem osa raamatukogust) Venemaale evakueeriti ning alles veel tagasi saamata. Palju uusi õppeabi nõusid lühikese aja jooksul juurde muretseda ei olnud võimalik, sest et tarvilisi õppeabinõusid koha pääl saada ei ole, kuna väljamaalt tellimine mitmesuguste raskustega seotud on. Osa kõige tarvilisemaid on siiski muretsetud, nii et õppetegevus õppeabinõude pärast mitte seisma ei ole jäänud. Uusi õppeabinõusid muretsetakse ühtelugu juurde.

Stipendiumid. Põllumajanduse teaduskonna kehvelmatel ja hästi edasijõudvatel üliõpilastel oli aruandeaastal: Tartu, Viljandi, Võru, Pärnu, Viru, Lääne, Harju, Järva, Saaremaa ja Valga maakondade poolt 21 stipendiumi, enamalt jaolt *á* 3000 marka aastas, tarvitada.

Stipendiumide soovijate arv oli aga väike, mida muuseas stipendiumide madalusega seletada tuleb.

Ligemad kavatsused. Meie tegelikkude kui ka teaduslikkude põllumajandusliste huvide erinemise tõttu on tarvis tähtsamate erialade jaoks erijõude juba Ülikoolis aegsasti ette valmistama hakata. Selleks on põllumajanduse teaduskonnal kavatsus juba ligemal ajal teaduskonna õppeaineid (pääle metsaosakonna erirühma) nõnda rühmitada, et üks nendest rühmadest enam taimekasvatuse (fütotehnika) erialale, ja teine – loomakasvatuse (zootehnika) ja piimatalituse erialale vastab.

Nõnda võiksid üliõpilased juba studeerimise ajal ühte või teist rühma valides ennast ühe või teise eriala jaoks põhjalikumalt ette valmistada.

Õppetegevuse süvendamiseks on katseasutused väga tähtsad – otse tingimata tarvilikud. Nende asutamist on teaduskond kavatsenud Tartu ligedale Raadi mõisasse, kui see mõis Ülikoolile saab. Selleksamaks otstarbeks on metsaosakonnale õppemetskonda tarvis.

Niihästi Raadi mõisa kui ka õppemetskonna saamiseks on Ülikooli valitsus Põllutööministreriumis juba samme astunud. Loota on, et katseasutuste korraldusega eelseisval aastal juba algust saab teha.

25. detsembril 1920.